

АДАПТИВ КУТИШЛАР ВА ТАҚСИМЛАНГАН ЛАГ МОДЕЛЛАРИНИНГ ПАРАМЕТРЛАРИНИ БАҲОЛАШ

1. Адаптив кутишлар моделининг умумий кўриниши.
2. Биринчи тартибли авторегрессион модели. Линтнер модели.

1. Адаптив кутишлар моделининг умумий кўриниши

Аниқ $t+1$ вақт моментида битта омилли белгидан ёки натижавий ўзгарувчининг фараз қилинаётган ёхуд исталган даражасини ифодаловчи ўзгарувчиларни ўз ичига олган моделлар. Ушбу даража номаълум бўлиб, t вақтнинг ўтган моментида мавжуд бўлган ахборот асосида аниқланади. Ўзгарувчиларнинг фараз қилинаётган қийматлари турли усуллар билан ҳисобланади. Мазкур ўзгарувчиларни ҳисоблаш усулларига қараб қуйидаги моделлар турлари фарқланади:

Адаптив кутиш модели. Мазкур моделда омилли ўзгарувчи x_{t+1}^* нинг фараз қилинаётган (ёки исталган) қиймати ҳисобга олинади. Умумий кўринишда адаптив кутиш модели қуйидагича ифодаланади:

$$y_t = \beta_0 + \beta_1 x_{t+1}^* + \varepsilon_t$$

Адаптив кутиш моделларига мисол бўлиб, келгуси $(t+1)$ даврда фараз қилинаётган иш ҳақи ва пенсияларга жорий нархларнинг таъсири бўлади.

2. Биринчи тартибли авторегрессион модели. Линтнер модели

Қисман (тўлиқ бўлмаган) коррективкали модел. Ушбу моделда натижавий ўзгарувчи y_t^* нинг фараз қилинаётган (ёки исталган) қиймати ҳисобга олинади. Умумий ҳолда қисман (тўлиқ бўлмаган) коррективкали моделни қуйидагича ёзиш мумкин:

$$y_t^* = \beta_0 + \beta_1 x_t + \varepsilon_t$$

Қисман (тўлиқ бўлмаган) коррективкали моделга мисол қилиб, дивидендлар ҳажми y_t^* ни исталган қийматининг жорий фойда ҳажмининг ҳақиқий қиймати x_t га боғлиқлигини келтириш мумкин. Мазкур қисман (тўлиқ бўлмаган) коррективкали модел **Линтнер модели** дейилади.

Динамик эконометрик моделларнинг хусусияти шундаки, улардаги номаълум параметрларни энг кичик квадратлар усули билан баҳолаш турли сабаблар бўйича мумкин эмас.

Авторегрессия моделидаги номаълум параметрларни баҳолаш учун инструментал ўзгарувчилар усулидан фойдаланилади, мазкур усул берилган шароитларда энг оптимал баҳоларни олишга имкон беради.

Тақсимланган лагли моделлар учун лаг структурасига боғлиқ равишда номаълум параметрларни баҳолашда Алмон усули ва Койк усули қўлланилади.

Мазкур усулларнинг моҳияти шундаки, берилган тақсимланган лагли моделни авторегрессия моделига ўзгартиришда инструментал ўзгарувчилар усули ёрдамида баҳоланади.

Адаптив кутишлар модели ва қисман (тўлиқ бўлмаган) коррективкали моделлардаги номаълум параметрларни топиш мақсадида мазкур моделлар авторегрессия моделлари кўринишига келтирилади